

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. Ваня Матанова, д.п.с.н., СУ „Св. Климент Охридски“, Философски факултет, Катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“

на научните трудове, научноизследователската и преподавателската дейност на **доц. Румяна Кирилова Крумова-Пешева, д.п.с.н.,**

представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ по професионално направление 3.2. Психология (Клинична психология), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“, за нуждите на Катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“ в ДВ, бр. 33 от 17.04.2018 г.

По обявения конкурс за академичната длъжност „Професор“ (Клинична психология), към катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“, Философски факултет на СУ „Св. Климент Охридски“, единствен кандидат е доц. Румяна Крумова-Пешева, д.п.с.н.

Образователен и научен статус на кандидата

Доц. Румяна Кирилова Крумова-Пешева е завършила специалност „Психология“ в СУ „Св. Климент Охридски“. Още по време на следването си тя започва обучение и формиране като клиничен психолог и психотерапевт. Участва активно в голям брой теоретични и практически семинари, в групи по индивидуална и групова супервизия и личен опит. Преминава клиничен стаж в МБАЛ „Пирогов“ - София, Медицинска академия - София, Военно-медицинска академия - София, в психиатрични и соматични клиники и др. Обучението ѝ е насочено към психодиагностика, психологично консултиране и психоаналитична психотерапия.

След завършване на образованието си Доц. Румяна Пешева започва работа като психолог в Център по военна психология и психопрофилактика към Генералния щаб на Министерство на отбраната. Там тя осъществява психологично консултиране и психотерапия с болни от клиниките на Военно-медицинска академия и с амбулаторни пациенти. Провежда индивидуална и групова психотерапия и участва в научно-изследователски екипи по разработването и реализирането на редица програми по превенция на рискови поведения и по профилактика на психичното здраве. Разработва и реализира

тренинг-програма за висшия команден състав на Българската армия и с командния състав за Международни военни мисии.

Доц. Румяна Пешева въвежда в дейността на подразделенията на Българската армия **Методика за дискуссионна групова работа в рамките на малката войскова единица**, която представлява важно практическо ръководство за работа. На базата на научните си интереси и практическия си опит тя става част от екип за разработване, създаване, мониториране и реализиране на Програма за профилактика на наркоманно поведение и алкохолизъм в Българската армия, на Програма за въвеждане на психологични методи и подходи за подобряване на дисциплината в Българската армия и Програма за психологично консултиране на свръхсрочнослужещи от Българската армия и членове на техните семейства.

Голяма част от професионалния път на Доц. Румяна Пешева е свързан с Университетска болница „Лозенец“-София, където работи като клиничен психолог и психотерапевт. Тук тя създава ефективен и успешен **Модел за психологично консултиране в болничната институция**, който безспорно подчертава ролята и значението на клиничната психология и психотерапия в медицинската сфера. Много важна част от работата ѝ са професионалните интервенции в процедурата по трансплантация и донорство на органи. На основата на сериозен практически опит тя създава **Модел за психологична и психотерапевтична работа с болни, очакващи и с присаден орган**, както и **Модел на психологична и психотерапевтична работа с потенциални и реални донори на органи за трансплантация**.

Доц. Румяна Крумова-Пешева е член на Националния регистър на психотерапевтите в България и квалифициран член на Българската асоциация по психотерапия. Дългогодишен член е и на Дружеството на психолозите. Била е председател на Дружеството за психоаналитична психотерапия. Към настоящия момент участва активно в обучението на психотерапевти и клинични психолози.

Доц. Румяна Пешева работи в областта на психоаналитичната психотерапия. Тя е съосновател на Група за развитие на психоаналитичната практика в България и съорганизатор на Френско-българския проект по психоанализа. Работи ефективно с пациенти с разнородна психична структура и организация.

Богатият ѝ практически опит и теоретични обобщения са възплетени в дисертационните ѝ разработки за придобиване на образователна и научна степен „Доктор по психология“ и „Доктор на психологическите науки“ съответно на тема: „Модел на психологическа работа при пациенти с трансплантация на орган“ и „Психична готовност за донорство в трансплантационната практика“. През 2016 г. е избрана за доцент в СУ „Св. Климент Охридски“.

Обща характеристика на преподавателската дейност

Доц. Румяна Пешева има сериозен и успешен преподавателски опит. Води основни, специализирани курсове в бакалавърски, магистърски и докторски програми в СУ „Св. Климент Охридски“ и в Нов български университет: „Основи на психоаналитичната психопатология“, „Психоаналитична психопатология“, „Среща с практиката на З. Фройд. Петте публикувани случая“, „Диагностика и консултиране в клиничната практика“, „Групов процес и лечение“, „Трансплантационна психология“, „Психоаналитична психотерапия. Среща на теорията и практиката“, „Професионалното общуване в клиничната практика“, „Психологично консултиране, психотерапия и етика“, „Клинична психология“, „Психоанализа и медицина“ и други. В обучението на студенти и докторанти ясно личат нейните способности за интерактивен подход в преподаването на теоретичните конструкции през техните практико-приложни измерения.

Освен теоретичните курсове Доц. Румяна Пешева провежда практическо обучение на стажанти в Университетска болница „Лозенец“ и във Военно-медицинска академия. Осъществява научно ръководство на дипломанти, докторанти и специализанти. Като преподавател в Катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“ тя е председател и член на Научни журита за придобиване на научни степени и за заемане на академични длъжности. Под нейно ръководство са защитили успешно дипломните си работи голям брой студенти. Научен ръководител е и на докторанти по клинична психология.

Обща характеристика на научноизследователската и научно-приложната дейност на кандидата

Доц. Румяна Крумова-Пешева има издадени три монографии: **„Изследвания по трансплантационна психология“**, **„За някои психологични аспекти на донорството на органи“** и **„Донорството на органи – желание, решение и готовност“**, книга и практическо ръководство **„Психотерапия и трансплантация“**, **„Психологично консултиране в медицинската практика“**, **3 студии** и голям брой научни статии и доклади на български и международни научни форуми. Съавтор е в **„Приложно ръководство и методики за психологична работа на командния състав от Българската армия. Психопрофилактични и изследователски програми“**.

За участие в настоящия конкурс са представени 54 публикации, групирани в следните направления:

- консултативна и психотерапевтична практика с различни групи пациенти,
- донорство и трансплантация на органи,

- теорията и практика на психоаналитичната психотерапия,
- институционална практика.

Всички заявени публикации отразяват богатия практически опит на кандидата и забележимите способности за теоретичен анализ на феномени от клиничната практика. „Психологично консултиране в медицинската практика“ е значим учебник по медицинска и клинична психология, подходящ за подготовката на специалисти не само клинични психолози, а и лекари, медицински сестри, рехабилитатори, ерготерапевти, социални работници и др. По убедителен начин се доказва ролята и важността на клиничната психология и психотерапия в областта на соматичната медицина, които имат различна и уникална функция във всяко болнично заведение. Съдържанието на учебника включва три глави: „Принципи и методология“, „Психологично консултиране на различни групи пациенти“ и „Тенденции и перспективи“, в които се обсъждат различни възгледи и модели в исторически аспект и в съвременен научно-практически прочит.

Голяма част от представените публикации са посветени на обобщението на клиничния опит на доц. Пешева с различни категории болни, на разнородни интрапсихични и интерсубектни феномени. Във всички трудове личи, както професионалната подготовка и позиция на Доц. Румяна Пешева, така и нейното чисто човешко отношение на разбиране и грижа към болните. Доц. Пешева категорично показва, че възстановяването и стабилизирането след страдание е продължителен процес, който преминава през депресивитета, страховете за бъдещето, понижената самооценка и липсата на ясна перспектива. Акцент в обсъжданията са болката, страхът, липсата на контрол, уязвимостта и др.

Специално внимание заслужават публикациите и практическата дейност на доц. Пешева, посветени на трансплантацията и донорството на органи. Тази област е разработена за пръв път у нас от кандидатката. Голяма част от практиката на трансплантация и донорство у нас е свързана с научните и практически търсения на доц. Пешева. Тя анализира съзнателните измерения и техните безсъзнавани корелати, страховете, амбивалентността, надеждата и депресията, вината и вътрешната конфликтност и др. Трудовете представят трансплантационната психология като нова област на клиничната психология в България. Тази област започва развитието си успоредно с провеждането на първите присаждания на органи и се развива паралелно с развитието на медицинските процедури. Предмет на дейност са психодиагностиката, психологичното консултиране и психотерапията на донорите и реципиентите, на техните семейства и на лекарските екипи, ангажирани с провеждането на трансплантация.

Практиката на Доц. Румяна Пешева показва, че трансплантационната психология добива все по-голяма популярност и значимост в медицинската и психологична наука и практика. Тя доказва необходимостта от професионални грижи и намеси в сферата на потенциалните и реални реципиенти и донори.

Срещата между пациентите и психолозите и психотерапевтите е сериозно предизвикателство, изискващо специализирана и убедителна подготовка и съответно личностово функциониране.

Практическите умения на Доц. Румяна Пешева са свързани с психоаналитичната психотерапия. Голяма част от нейните публикации отразяват нейните компетентности в тази парадигма. Този вид психотерапевтична практика е насочена към сериозна дълбинна личностна промяна, в която е заложена идеята за динамичния характер на психичните процеси. Преструктурирането дава нов и различен поглед на пациента и възможност да преразгледа своя житейски сценарий. Представени са изследвания върху травмата, травматизма и политравматизма, които валидизират някои известни теории, но и ревизират част от тях. Поставен е акцент върху посланията в психотерапевтичното общуване, върху преносния и контрапреносен обмен.

Важно направление в нейната работа са темите за професионалния стрес в помагащите професии, лидерството и йерархичността на професионалните взаимодействия, отговорността и делегирането ѝ, нагласите, предубежденията, принципите на клиничната практика и др. С особена чувствителност и усет тя проблематизира различни въпроси, насочени към специалистите от помагачи професии с техните собствени очаквания, опасения, проекции, страхове и др.

Научни и приложни приноси

Трудовете на Доц. Румяна Пешева притежават безспорен принос за съвременната клинична психология и психотерапия-в научен и практически план. Тя поставя началото и развива ново научно и практическо направление в клиничната психология в България – **Трансплатационна психология**. Конструира три модела за научна и практическа работа в клинично-психологичната теория и практика, създава специализирани психодиагностични, консултативни и психотерапевтични методики за работа с пациенти, очакващи и с трансплантация на орган, с потенциални и реални донори на органи за присаждане, за оценка на психичната готовност за донорство и др. Методиките се използват активно от голям брой клинични психолози в България.

Доц. Румяна Пешева за първи път в България въвежда научния и приложен конструкт **„психична готовност за донорство“**. Този конструкт има многокомпонентна структура и голям брой динамични характеристики, необходими за ефективното разбиране на различните психични феномени в процеса на донорството на органи.

Учебникът „Психологично консултиране в медицинската практика“ като обобщение, анализ и синтез на базата на богатия клиничен опит на кандидата,

представлява ценен принос към науката и към практико-приложната подготовка на бъдещите професионалисти в областта на помагащите професии.

Научно-изследователската работа и публикациите на Доц. Румяна Пешева показват ясно задълбочен и новаторски характер, който със сигурност обогатява съвременната психологична наука.

Заключение

Научната, преподавателска и практическа дейност на доц. Румяна Крумова Пешева ми дават пълно основание да препоръчам на Уважаемото Научно Жури да гласува положително нейната кандидатура за заемане на академична длъжност „професор“ по професионално направление 3.2. Психология, Клинична психология. Представените научни публикации и справки за преподавателската дейност, както и наукометричните показатели на научната продукция, напълно удовлетворяват задължителните изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България. С убеденост декларирам, че намирам за основателно да подкрепя положително кандидатурата на доц. д.пс.н. Румяна Крумова-Пешева за заемане на академичната длъжност „ПРОФЕСОР“ в катедра „Социална, организационна, клинична и педагогическа психология“ по професионално направление 3.2. Психология (Клинична психология).

Рецензент:.....

(Проф. В. Матанова, д.пс.н.)

29.08.2018г.

гр. София